„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
пет пута на недељу.

ПРЕТПЛАТА и ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију,
А РУКОПИСИ
уредништву „Браника“ у Нови Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“
За Угарску, Србију Црну Гору и друге стране земље
на годину К 34·— 46·дин.
на по године К 17.— 63.— „
на чет. год К 8·50 11·50 „

Поједини бројеви стају 12 потура

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова.
Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући А. Пајевића у Дунавској ул. бр. 36.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

Бр. 204. У Новом Саду, у среду 16. (29.) октобра 1913. Година XXIX.

Последице.

Неспретна и несретна политика бечких фактора против Србије довело је нашу монархију у сасвим *усамљен* положај тако, да су све велике силе мање више против ње. Поред тога страдају сви народи ове монархије због те несретне политике, Данас у великој монархији, са својим многобројним народима, великих и малих, нема баш *ни једнога* народа, који би се слагао са бечком политиком према Балкану, а посебице према Србији. Државни дугови све се више гомилају због те несретне политике. На војску се троши толико, као да смо заиста већ у рату. Нема ни једне државе, која би без рата и без потребе рата толике силне милијоне трошила на војску, те тиме упропашћивала благостање свога становништва.

Питамо: Шта је требало нашој монархији да без приволе других великих сила, које су у Лондону потписале протокол о Албанији, на своју руку са неким разметањем управља *ултиматум* на Србију, па да прети са ратом само зато, што је Србија после упада арнаутских хорда у Србију заузела стратегијске тачке за своју сигурност? Сасвим је наравно да је морало увредити друге велике силе, што иако је Србија сасвим *коректно* поступила по међународном праву, кад је после арнаутскога упада заузела стратегијске тачке у Албанији, наша монархија управила ултиматум Србији, а да *не пита друге велесиле*. Видело се, да је бечки ултиматум Србији начинио најнепријатнији утисак на све стране, па и у држава, које су *савезнице* наше монархије. Тако Италија, иако је стајала на истом становишту као и наша монархија због Албаније, ипак је поступила према Србији у тако учтивој и у тако пријатељској форми, да је српска влада имала узрока да се Италији захвали. Немачка пак, некако је без воље стојала уз нашу монархију. Кад дакле већ савезнице наше монархије *нису* одобравале ултиматум Србији како су тек морале *негодовати* тај ултиматум велике силе *Тројнога Споразума*. У Француској, у Русији, у Енглеској, подигла се због ултиматума *читава бура против наше монархије*. Јавна гласила у свим тим великим државама најжешће су напала нашу монархију како због тога, што је на своју руку без икаквога питања других великих сила, које су потписале протокол у Лондону због Албаније, поступила, тако и због тога, што је против Србије ултиматумом претила с ратом, иако је Србија сасвим по међународном праву, окупацијом стратегијских тачака у Албанији *била у праведној обрани*.

Што је поступак наше монархије против Србије изазвао *негодовање* како у пријатеља тако и у противника, лежи већ и у том, што наша монархија уздајући се у мирољубивост великих сила, свуда и свагда у читавој балканској кризи *намећала своју вољу* другим великим силама, те некако *диктирала* услове поступка на Балкану. Тако и читава творевина Албаније на лондонској конференцији амбасадора великих сила, био је *диктат* наше монархије. Па је био диктат наше монархије, што је Црна Гора морала напустити *Скадар*, пошто је наша монархија запретила са ратом. Па и последњи ултиматум Србији, није ли и то диктат за европске велике силе, јер је са ултиматумом била скопчана претња рата Србији, а ово је према мирољубивости великих сила значило то, да велике силе *морају* примити оно, што хоће Аустро-Угарска.

Србија је у великој мери обезвала све велике силе, што је према ултиматуму Аустро-Угарске без икаквога отезања напустила заузете стратегијске тачке у Албанији. Тиме је мала Србија *ослободила* велике силе од конфликта са Аустро-Угарском.

Али поступак наше монархије против Србије имао је једну врло важну **последицу**.

Фактори, који у Бечу равнају са балканском политиком наше монархије, почели су да сматрају Албанију од прилике за оно, што је за монархију Босна и Херцеговина. Али баш са ултиматумом Србији, пали су бечки фактори у *неку клопку*. Ултиматум је повод, да су се велике силе *пренуле: да то ипак не иде* да наша монархија на Балкану намеће своју вољу и да *диктира великим силама*, шта да чине.

Баш у погледу Албаније пошто се видело, да по диктату наше монархије створена Албанија не може никако да уведе *реда*, нити да створи какву државну управу, па због тога створена Албанија постаје елеменат *нереда* те *узнемиравање* за велике силе, што се видело са упадајем арнаутских хорди у Србију, што се непрестано може *обнављати*, то је *у великих сила Тројнога Споразума поникла мисао*, **да војничка одељења великих сила** поседну оне тачке у Албанији, које би *онемогућиле упаде* Арнаута у Србију и у Грчку, а дотле да се Албанија, у колико је могуће, *организује* и у њој *установи државна управа*. Француска особито заступа тај предлог.

Наравно да је овај предлог баш *противан* ономе, што би желила наша монархија. Али то је *последица ултиматума Србији*. Господа у Бечу *пала су у клопку*. △

Лукијан Богдановић.

Случај са Лукијаном Богдановићем изазива дубље размишљање. Човек физички необично надарен, по достојанству заузимајући једно од највиших места, са приходима таквог малог краља, па свршава на тако чудан начин.

Ми не ћемо испитивати тачност верзија о његову нестанку. За нас је свеједно, да ли је он починио *свесно* самоубиство, или то беше у лудилу *несвесно*, или је отишао у свет.*) Главно је, зашто је њега нестало, а начин је прилично споредан.

Одмах иза патријархова нестанка говорило се, да је овом случају узрок: *слом наше народно-црквене автономије*.

Говори се, да је патријарх био играчка у рукама мађарске владе и високих фактора, а осим тога утецао је на њега *раворно* и један епископ, који је још за жива Богдановића грамзио за патријаршком круном.

Лукијан Богдановић беше једна мекушна природа и зато су њега из Пеште натурили за патријарха, јер су знали, да је лако над њим владати.

Вероватно, да је Богдановића болело стање у нашој цркви, али он није имао снаге, да се тому опре. У том необично лепом човеку била је мека, плашљива душа, која се клонила борбе. Жеље и прохтеви угарске владе били су за њега заповест, а осим тога он је и зато испуњао те »жеље и прохтеве«, *јер је у епископашу* — кажу — *имао човека, кога је сматрао као конкурента, који вреба сваку прилику да себе препоручи и који беше спреман да са офертом лицитује на ниже.*

Прича се, да је Богдановић дао још пре ступања на патријаршки престо извесне обвезе мађарској влади. Но није остало само на том, него су увек стављане нове и нове обвезе.

Патријархова родбина говори, да је он био незадовољан са оним стањем, у које је наша автономија дошла и то је главни узрок његова нестанка.

Просто је невероватна верзија, да је патријарх жртва несретног случаја. Него је он или починио самоубиство свесно, или је то дошло у лудилу, или је куд отишао. То верање око тако опасних места значило би већ неко разрачунавање са животом. И већ та околност, што је патријарх остао сам, отправивши и свог слугу дома, значи да је нека намера постојала.

Може се просто као пуна истина узети, да је узрок његову нестанку баш несретно стање, у које је наша црква доспела.

Не ће шкодити једна дигресија. Од патријарха, даклем из карловачког двора било је речено свећеницима, да не морају напуштати своје страначко политичко чланство ступајући у ново свећеничко удружење. То је обећање патријарха везивало. Међутим се одмах пожурио један епископ и сазвао свећенике своје епархије, да оснују *посебно* удружење само за ту епархију. Чланови тога удружења не смеју бити чланови наших политичких организација и они су уједно „изразили“ жељу, да се народно црквена автономија не враћа у пређашње стање.

Обавештен о том, шта се смера, кажу, да се патријарх необично ражалостио и ова га је акција дубоко растужила. Непосредно пред ту скупштину, на пар дана и њега је нестало.

Додирнимо још нешто. Павле Јовановић министарски саветник дао је израза бојазни, да би то могао бити политички атентат.

Кад би то заиста било, значило би само, како дубоко незадовољство влада у народу због укидања народно-црквене автономије. Значило би један memento, да се тако не наставља, јер ће, где законита борба престаје, народ у својој самообрани морати прећи на атентате.

Но то је у овом случају апсурд. Свако је знао, ко је главни кривац укидању наше народно-црквене автономије. То су угарска влада и високи фактори, а од епископата нарочито један Зар би онда имало смисла извести атентат на једну лутку, као што беше Лукијан Богдановић?

Атентате не врше деца, него идеалисте и људи, који добро познају непријатеље. И да је дошло до атентата, свакако би он пре захватио Лукача и друге, а најмање баш неотпорног и слабуњавог Лукијана.

Ово је довољно да покаже, како је Павле Јовановић слаб психолог и лош политичар.

Случај Лукијана Богдановића даје једно дубоко »наравоученије«. Епископат *мора ићи са народом*. Ако се он буде делио од народа и вршио туђе жеље и налоге, биће му онако као и Лукијану Богдановићу.

Протагониста трагедије *Лукијан Богдановић* пао је на жалостан начин. **Иста, или слична судбина стићи ће сваког оног патријарха или епископа, који буде своје добро тражио изван добра и среће свога српског народа, јер они су пролазни а народ је вечан.**

Епископи имају и одвише танка леђа, да се хватају у коштац са несавитљивим леђима нашега народа.

—ко—

*) Овај чланак, који добисмо из Тројединице, писан је пре него што су нашли мртво тело патријарха Лукијана.— Ур. »Бр«.

Епилог арбанашког упада. Новости из Скадра.

„Ријечки Нови Лист“ има овај занимиви допис из *Скадра* на Бојани:

Скадар, 17. октобра.

Сврши се и арбанашки „устанак“! Први и други балкански рат превазиђо је својим резултатима оне, који су очекивали слом Србије, да је чудно, како су могли и очекивати друкчији резултат од арбанашких смутњи.

Овамо свакодневно стижу црни гласови — по Арнауте. Путници из Елбасана причају чуда. *„Све побише!“ „Не примају предају, већ кога ухваше убију!“* У Елбасану па и у Тирани пуно је бјегунаца. Глад је на помолу. Рањеници арнаутски пропадају услијед немогућности преноса и немања љекара. Miss Durham налази се сад тамо. Бјегунци очекују Србе, да ће их гонити до у само море, те шаљу у Беч и Рим телеграме за телеграмима, пуне молбе и преклињања за заштиту од Срба!

Ти исти Арбанаси, који су некад послије устанака преговарали са турским генералима као са себи равнима о цијени мира, сада, *бјежећи од Срба*, долазе чак у Скадар код адмирала Бернеја. Између осталих долазила је прије три дана једна група поглавица из Пуке. Очевидац ми је казивао, да су *Бернеја молили клечећи и плачући као жене, и у нискости и понизности исиод скоша, хтјели су да му пољубе чизму* — само да забрани Србима

оњење. (То су они исти Арбанаси, који су кад је српска војска напуштала стратегијске тачке у Албанији по жељи великих сила, нападали на мања одјељења у позадини, па се сад боје освете за побијене војнике.) Бернеј их је све испратио са оним стереотипним енглеским: All right!, које он нарочито воли да каже кад нема шта да говори по некој ствари.

Против Србије био је заказан и митинг. Адмирал је одобрио, али у затвореној сали. Посјетиоца је било 30 40 проблематичних личности, који представљају арнаутску „интелигенцију“.

Вицеадмирал Бернеј одлази ових дана, а изгледа да ће и остали адмирали слѣдити његовом примјеру, јер се и иначе не састају одкад су *завађени шалијански и аустријски адмирали.*

Међународна комисија под председништвом руског генерала *Пошапова* — инструктора црногорске војске — отпутовала је прекјуче за Драч, одатле ће за Тирану, Елбасан и српску границу, гдје ће се састати са комисијом за разграничавање јужне Албаније. Арбанашко срце куца сад мирније, кад ће неко стати између њих и Срба.

Овдје је допутовао барон *Питнер*, управитељ Зем. Банке у Сарајеву, са управитељем Credito Italiano из Милана, ради оснивања филијале банке арбанашко-аустро-италијанске. Листови говоре против те банке и нападају прво владу у Валони, што је издала дозволу за тако што, кад — као привремена — нема права. Посљедица се јавља, барон Питнер није још могао наћи згодног локала а ако га и нађе, мораће га платити као да је у Бечу. Поред тога маса Аустријанаца и Талијанаца нагрнула је да купује земљишта и куће у Скадру и најближој околици. Питнер је одсјео код овдјешњих *Језуита* — у манастиру. Свој своме!

Иначе и Скадру нема ничег нарочитог. По које *убијство*, нико их не броји, између којих треба забиљежити убијство Ђета Цока, гувернера Љеша — иначе обичног сељачког пржибабе. Убио га је његов жандарм католик и здраво и весело утекао у најближе село, гдје му нико не може ништа учинити.

Као што сам Вам прошлим писмом јавио, одметнуо се један овдјешњи жандарм Арнаутин од власти. Из освете је пуцао — неколико метака — са Малог Тарабоша на царинарницу. Никог није погодио. Било је лијепо видјети, како су *без обзира стругнули сви чиновници, чандури, гаједно са 30—40 наоружаних пушкама међународних војника.* Овај бивши полицајац ноћевао је стално у селу Широке и нико и не помишљаше да га хвата. „Може ко да погине при хватању!“ кажу међународни стручњаци. Само су му поручили да не дира у Скадар. Ово изгледа спрдња, али је тачно. Тек послије неколико дана отишли су Аустријанци и успели се побједоносно на празни Тарабош, јер су чули да је одметник отпутовао за „слободну“ Албанију.

Иначе листови по старом грде Србе, нарочито „Тарабош“ простачки — како само то умију Талијани — грди и ружи Црну Гору. Али тако јој и треба. Директора „Тарабоша“ бранили су Црногорци 1911. год. заједно са хиљада Арбанаса, ред је да јој се одуже, тражећи чак и Бар и Улциња и Подгорицу за Албанију!!

Скадранин.

НАЈНОВИЈЕ ВЕСТИ ИЗ СРБИЈЕ.

[Телеграм кр. српског пресбироа „Бранику“.]

— Са бугарске и грчке границе. — Мораторијум. — Црногорско посланство. — Војска се враћа. — Дуван и свилене чауре у Новој Србији. — Котирање зајма. — Грчка мисија. —

Београд, 14. (27.) октобра.

Погранични српски сељаци замолили су српску владу, да посредује код бугарске, како би им се дозволило обрађивати своја земљишта на бугарској страни.

Тврди се, да је српска влада замолила грчку, да допусти да српска стада и говеда пасу по солунским долинама; затражено је време од године дана и то без икакве таксе.

Питање мораторијума биће изнесено на једну од првих скупштинских седница.

Почетком другог месеца отвориће се овде црногорско посланство.

Из Солуна јављају, да је тамо железницом из Битоља стигао већи део војске из Албаније, који се враћа у Србију железницом од Солуна.

До сада је из новооослобођених крајева извезено за Солун 150 вагона дувана; остаје још 180 вагона.

Овогодишњи извоз свилених чаура из Ђевђелије донео је приход од четири милијона динара.

Како „Политика“ јавља, француска влада још није котирала нови државни зајам, али обавештени кругови тврде, да ће се кота брзо дозволити, јер је француска влада добро расположена према Србији.

Јутрос је специјалним возом допутовала грчка мисија са Грипарисом на челу, да нотификује ступање краља Константина на престо. Мисија ће сутра краљу предати своје-ручно писмо краља Константина и орден Спаситеља.

Налазак мртвог тела патријарха Богдановића.

Јуче смо саопштили телеграм о наласку мртвог тела патријарха Лукијана *Богдановића*, а данас има нешто више података о томе. Патријархово је тело нађено у недељу после подне, а могло се наћи за то, што је пре неки дан организовано ново тражење по речици Ахи.

Прошлога је четвртка жандармерија у Гастајну јавила патријарховоме брату дру Милошу *Богдановићу* експресним писмом у Будимпешту, да је Аха опала и да је бистра, те да тражење може наново почети. Била је организована четица од шест пијонира, којој је придодат столар *Сатлер*, који се у тражењу разуме.

Корито Ахе претраживано је са нарочитим чакљама, но до недеље после подне није се ништа нашло. ***У недељу после подне нађоше патријархово тело код места Клама, 26 километара испод Гастајна, и то прикљештено међу балванима једне ћуприје.*** Тело је изнакажено, голо, и само на једној нози нађена је ципела на шнирање. По тој ципели и по златној пломби на доњој вилици (горње вилице нема) констатовало се, да је тело патријарха Богдановића. Присутан је био и патријархов рођак др. Е. Васиљевић из Будимпеште.

У Гастајн је отпутовао будимски епископ др. Г. *Зуиковић* са два калуђера из Карловаца и потребним одеждама, а тамо је отпутовао и бечки српски свештеник М. Мишић. Тело ће се патријархово пренети у Карловце, где ће се сахранити.

„П. Лојд“ јавља, да се у Карловцима спроводи инвентарисање имовине патријархове, да је каса у реду нађена, да има 400.000 круна готовине и да патријарх овогодишњу жетву није продао.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

— Бугарско-арнаутска револуционарна организација. Из Београда су у последње време честе јављали, да се образовала арнаутско-бугарска револуционарна организација, којој је задатак, да стално узнемирује Србију, и то са неколико страна. Агенти те организације раде и **изван Албаније и Бугарске**. Где — то се само собом каже. Жалосно је, али је истинито, а још је жалосније, што организација има у виду атентате на српске политичаре, па чак и на рускога посланика у Београду Хартвига. Све то, дакако, не ће помоћи ни Бугарима, ни Арнаутима, а ни њиховим заштитницима, јер се сила српска атентатима срушити не може.

Вести из места и из народа.

Нови Сад, 15. октобра 1913.

— Матица Српска у Новом Саду. Од г. дра Гедеона *Дунђерског*, председника Матице Српске, добили смо овај *позив*, да га штампамо: Г. г. чланови Књижевног Одељења позивају се у седницу, која ће бити у петак *18. (31.) октобра* о. г. у пет сахати после подне у дворани Матичиној. Дневни ред: 1) избор потпредседника Књижевног Одбора, 2) организација Збора за Друштвено Просвећивање и Књиге за Народ, 3) примање нових правила за питомце Матице Српске.

— Са српског прстена. Г. Александар Љ. *Лазаревић*, одлични свршени богослов из Београда, верио се са г-ђицом Јулком *Димићевом*, сестром г. Мите *Димића*, општинског благајника из Ботоша. Честитамо младим вереницима и желимо им сваку срећу и задовољство у њихову будућем брачном животу.

— Девојачко васпиталиште Св. Мајке Ангелине у Будимпешти (IV. Váci utca 63.) На захтев родитељима шаље заводске проспекте, даје обавештаје у погледу уписивања питомица за шк. г. 1913. | 14. 195 90-90

Новости са стране.

— Прослава битке код Липскога извршила се по налогу аустријске владе и у Словенској. А то за то, што је пре те битке велики део словенских покрајина био под жезлом Наполеона и што је успомена на његову владу особито у Крањској још и данас врло жива и угодна. Словенци се с весељем сећају изврсне финанцијске управе, која их је решила аустријског феудализма и прва им дала права народном језику. Сад је аустријска влада наредила, да се у свим школама прослави успомена битке код Липскога, где је *руско* оружје помогло ударити темељ немачком национализму. Војништво је приредило бакљаде, мисе и параде. О каквом одушевљењу није било говора, већ је становништво или *игнорирало прославу* или је шта више *гласно протестирало. У Љубљани* је дошло и до *демонстрација услед изазивања немачког војништва.* Прославу су отворили словеначком бојном песмом „Хеј Словени!“ Како се види, Аустрија се узалуд мучи, да командираним прославама привеже срца Словенаца својем германизаторном систему.

НОВИЈЕ.

Загреб, 14. октобра. Последње је недеље било 2 нова случаја колере и 3 смртна олучаја.

Беч, 14. октобра. Овамо су данас стигли румунски наследник престола *Фердинанд* и наследниковица *Марија* са децом.

Атина, 14. октобра. Пододбори у турско-грчкој комисији потпуно су се споразумели, те ће њихови елаборати бити предложени пленарној седници.

Рим, 14. октобра. Према досадашњим изборним резултатима победила је влада. Учешће је у изборима било лабаво.

ТЕЛЕГРАМИ

УРЕДНИШТВУ „БРАНИКА“.

Осуђен шпијон на смрт.

Загреб, 15. октобра. Гарнизонски суд осудио је рускога поданика Ја-

---

ЛИСТАК.

ЛАТИНСКЕ СЕНТЕНЦИЈЕ.

(Друго исправљено и попуњено издање. Скупио и превео Гл. Баруековић, проф. у пензији. У Новом Саду издање учит. д. д. „Натошевић“.)

(Наставак).

Од песника Плаута (Plautus), који је писац најлепших комедија код Римљана, да наведемо сентенцију једну али једру: Ego illum perisse dico, cui quidem periit pudor. (Ја кажем да је онај пропао, коме је пропао стид (у кога је нестало стида).

Да приступимо сад „слави песничкој, Публију Виргилију, чији бесмртни глас одјекује кроза све векове“. Његове су речи: Fama vires acquirit eundo, parva metu primo, mox sese attollit in auras ingrediturque solo et caput inter nubila condit — „Фама (Глас) снагу добива ходом (ширећи се), мала је у почетку од страха, у скоро се диже у ваздух (у вис) и ходи по земљи а главу крије у облаке“. Ове се сентенције Виргилијеве сетим свагда, кадгод у ком нашем листу читам напомену о дуговима што их је Србија, за последњих 30 година на своја плећа натоварила. — Виргилијеве су и оне познате речи што се на саборима и у политичким листовима свију народа највише цитирају: Timeo Danaos et dona ferentes (Бојим се Данајаца и кад дарове носе (sc. боговима).

Главног представника римске књижевности, Марка Тулија Цицерона, назвао је Сенека „оним генијем, кога је јединог народ римски имао једнака са својом империјом“ (illud ingenium quod solum populus Romanus par imperio suo habuit).

Питамо ли овог генија, шта треба да има у оног који другога оптужује, одговара он ово: Multa esse oportet in eo, qui alterum accuset, primum integritatem atque innocentiam singularem Nihil enim est quod minus ferendum sit, quam ab altero vitae rationem reposcere eum, qui non suae possit reddere. (Много штошта треба да има у онога, који другога оптужује: пре свега светао образ и поштење беспримерно. Јер ништа није несноснije, него да од другога тражи рачун о животу онај, који га не може дати о свом).

Питамо ли га, шта је најодвратније, он нам овако одговара: Nihil est turpius, quam bellum gerere cum eo quicum familiariter vixeris (Ништа није одвратније, него рат водити са оним, с којим си пријатељски живео).

На питања шта каже за оног, коме неслога, коме убиство грађана, коме рат грађански годи, одговара он: Nec privatos focos, nec publicas leges videtur, nec libertatis iura cara habere, quem discordiae, quem caedes civium, quem bellum civile delectat. (Ни приватна огњишта, ни државни закони, ни права слободе нису, као што се чини, мила ономе, коме неслога, коме убиства грађана, коме рат грађански годи).

На питање откуда сва недела и злочинства настају, одговара он: In urbe luxuries creatur, ex luxuria exsistat avaritia necesse est, ex avaritia erumpat audacia, inde omnia scelera ac maleficia gignuntur. (У граду се рађа раскош, из раскоша мора постати лакомство, из лакомства мора избити дрскост, отуда сва недела и злочинства настају.)

Дивна ли је ова сентенција његова: Quid nam beneficio provocati facere debemus? An imitari agros fertiles, qui multo plus efferunt, quam acceperunt: (Шта морамо чинити доброчинством изазивани? Зар да се не угледамо на плодне њиве које много више дају, него што су примиле). Овако би требало да радимо, али на жалост радимо сасвим противно; радимо онако, како је то згодно један одличан мађарски државник једном приликом рекао: Данас је тако време, да кад те неко увреди, одмах мораш помислити: какво ли сам добро ја овом човеку учинио, кад ме сад вређа. То исто, али мало друкчије, рекао је и велики словенски песник Јан Колар: Свет ради често као деца, која у студенац, из кога се напију, бацају камење и смет.

Чујмо Цицероново мишљење о употребљавању државе на своју личну корист: Habere quaestui rem publicam non modo turpe est, sed sceleratum etiam et nefarium (Употребљавати државу на своју личну корист није само срамно, већ и опако и безбожно).

Пустимо Цицерона да нам споразумно са Платоном одговори још само на ово питање? „Ко уноси најубитачнију ствар у државу?“ Ево како он одговара: Qui parti civium consulunt, partem autem neglegunt, rem perniciosissimam in civitatem inducunt, seditionem atque discordiam (Који се за један део грађана брину а други део занемарују, ствар најубитачнију у државу уносе, побуну и неслогу).

Згодно је сад да наведемо лат. сентенцију, којом је одговорено на питање: „Шта разорава сваку државу?“ Ево те сентенције: Privatum commodum, latens odium, inexpertum iuvenile consilium: haec tria perimunt regna omnia (Лична корист,

на Копа на вешала због шпијонаже. Коп је радио са већ кажњеним шпијонима Бравуром, Велчејем и другима. У последње је време шпијонирао 1½-ти кор. Ако осуђени не буде помилован, биће обешен овог месеца.

Бугарски деманти мобилизације.

Софија, 15. октобра. Букурешке вести о поновној бугарској мобилизацији против Румуније службено се демантују.

Патријархова смрт.

Гастајн, 15. октобра. Бечки српски свештеник протојереј Мишић стигао је овамо са орнатом, у који ће се обући тело патријарха Богдановића, те ће патријарха опојати.

Сутра стиже овамо депутација архијерејског синода из Карловаца, која ће обавити црквено-правни чин агносцирања.

Позив на претплату.

Са 1. (14.) октобром о. г. отпочела је IV. ЧЕТВРТ годишње претплате на наш лист те молимо поштоване претплатнике да обнове претплату. Целом српском народу познат је »Браников« непоколебиви српски рад одавно већ, рад, за који и »Браник« и људи око њега поднесоше велике жртве. Но никаквих жртава нисмо жалили, само да послужимо српском народу, да одржимо лист на висини, на коју је подигнут.

Кад је тамо доле на Балкану букнуо велики рат балканског савеза против Турске, одаслали смо били на бојно поље нарочите ратне извештаче. Све то нас је такође стало огромних материјалних жртава. Па кад се је небратска Бугарска изненбуха, мучки дигла на Србе, постарали смо се, да и о тим крвавим догађајима доносимо најтачније, најбрже и најопширније извештаје. Исто тако нисмо жалили материјалних жртава ни сада, када арнаутски разбојници мучки ударише на обе српске краљевине, те смо доносили најопширније и најпоузданије извештаје.

„Браник“ се издржава једино од претплате и огласнике. Па како је ево настала IV. четврт 1913. г., то молимо своје старе претплатнике, да обнове претплату, а све добре Србе, који се до сада нису претплатили на »Браник«, молимо, да се и они претплате на наш лист, који сам себе препоручује својим радом.

Претплата за „Браник“ остаје стара:

на читаву годину 34 К
на по године 17 К
на четврт године 8 К 50 п

а може се претплатити и месечно са 2 К 90 п. За Србију износи годишња претплата: 46 динара, погдишња 23 динара, а четвртгодишња 11·50 динара. За све остале стране земље износи претплата 45 К у нашем новцу.

Претплата се најбоље шаље поштанском упутницом на администрацију „Браника“.

У Новом Саду, 1. (14.) окт. 1913.

Управа и уредништво „БРАНИКА“.

Па како је — па може се

— Једна тужна ратна прича. —

Оно, што ћемо сада испричати, десило се у другом српско бугарском рату. У једном од наших пукова био је и један војник тих, миран, млакоња, доста ограничен и с тога, као што обично бива са таквим људима, предмет општег подсмеха и заједања. Он је све примао за шалу, трпео и увек кад год би га упитали:

— Па како је...?

Одговорио је кратко, смешећи се:

— Па може се.

У првом рату учествовао је у свима борбама, нигде се видно није својим јунаштвом истицао, али никада није био кукавица. У другом рату се такође борио, прешао све битке срећно и здраво као и у првом и дошао до под Говедарник.

*

Освануло је јутро одсудне битке на Говедарнику. Требало је пошто по то извршити одсудан јуриш.

Тога јутра срете Милију, тако се звао тај војник, командант батаљона, пошао да заити воду.

— Па како је, Милија?, пита га командант.

Па може се, г. мајоре, одговара овај и смеши се као увег.

Кроз један сат почео је окршај а ускоро затим и јуриш. За време борбе свако је гледао само себе, не мислећи ни на кога, па су сви и заборавили на Милију, који је такође био у борби.

Најзад тек пред ноћ престала је ова крвава битка у којој је и са наше и бугарске стране пало много њих, а болничари, наши и бугарски, зађоше по бојном пољу да купе мртве и рањене.

*

Лекар пука, у коме је служио Милија, такође је изашао на бојно поље, да покупи рањенике.

Идући преко поља лекар чу како неко јечи. Брже нареди да му се приближи један болничар са фењером. Погледа — Милија, блед, крвав, нема једну ногу до појаса.

— Ти ли си, Милија, трже се лекар.

— Ја, г. докторе, промуца тешки рањеник.

— Па, како си, Милија?, упита га лекар и ману двојици болничара, да приђу ближе са носилима.

— Па, може се, г. докторе, прошапта, насмеши се благо и закркља — све је било свршено, иако је у том последњем тренутку, по навици, казао „па може се“, није више могао, умро је.

У пуку и данас кад причају што о Милији, веле: покојни Милија „па може се.“

Из београдског „Пијемонта.“

Позив на претплату.

Накладом потписане задруге изашла је из штампе књига:

„СРПКИЊА“.

Лепо, јасно огледало рада Српкиња у прошлости и садашњости на културно-просветном пољу нашег народа

У књизи су приказани радови 60 Српкиња приповедачица, песникиња, уметница и т. д. Приказани су у слици и речи везови из Босне, Херцеговине, Далмације, Србије, Војводине и Црне Горе. Приказан је посепце културни рад српских жена из свију поменутих области. Наведени су српски и страни писци о срп. женама. Описане су изложбе, у којима је учествовала.

Преко три стотине расправа, чланака, бележака, биографија чине ову књигу, с којом Српкиња први пут ступа у јавност правим Алманахом рада наших женскиња, те треба да краси сто сваког српског дома.

Књига ће ова обрадовати и сваког брата Србина, јер ће се из ње уверити, да Српкиње нису само јединствене пожртвовне видарице рана осветника Косова, него су и као културне радилице осветлале нам образ у страном свету, те се може с њима поносити. Она ће показати свакоме, шта су све Српкиње створиле и стварају у тишини, са својом урођеном скромношћу и колико наше установе имају да захвале свој опстанак њима.

Књига је украшена са 44 портрета, 7 група, 114 слика орнамената и 31 слика народне ношње из свију крајева Српства. Штампана је на финој хартији са 130 страна великог кварта, а стаје само 4 круне.

Када још споменемо, да се на молбу ове задруге примила редакције Српкиња Гђа *Јелица Беловић-Бернадзиковска*, која је књизи поклонила сву своју пажњу, одличан дар, ретко познавање наше орнаментике, народних везова, те када се у уредничком одбору налазе и њене друге, одличне Српкиње: Гђица др. *Зора Прица* (Београд), Гђица *Мага Магазиновић* (Београд), Гђа *Даринка Буља* (Вилово), држимо да је излишна наша препорука ове лепе и корисне књиге, која је посвећена одличној Српкињи Гђи *Савки Субошић*.

Књигу ову треба да набави и свака српска школа, да мале Српкињице виде, шта „Србин имаде“ и чиме су се њихове матере прославиле у страном свету.

Срби, којима је Бог дао мало више материјалних сведства, велику ће задужбину учинити, као и Добротв. задруге Српкиња, ако претплате известан број књига као дар ученицама виших девој школа, које ће се тако упознати са орнаментима, везовима, народ. ношњама, уопште радовима златних руку својих старијих сестара, критички приказаних у овој књизи.

Нека је *„Српкињи“* сретан лет по домовима широм наших лепих српских крајева, а уверени смо, да ће врло много припомоћи срећи, напретку и културном јединству нашег народа.

Претплата нека се шаље на ову задругу.

Добротворна задруга Српкиња Иришкиња.

У Ириту, 22. септембра 1913.

Тајник: **Стеван Радић.** Председница: **Зорка Живковић.**

КУПУЈМО СРПСКЕ ШКОЛСКЕ ЖИГИЦЕ!

Од кад се у јавности већма почеле препоручивати Српске Школске Жигице, *повећала се знатно продаја њихова*, а и *корист*, коју *српске школе у Будимској епархији* имају од њих.

У 1912, години притекла је од Српских Школских Жигица лепа свота сиромашним школама у износу од *1850 К 19 фил.*

Но ова свота знатно би се повећала, кад би *свака* српска кућа куповала **само** Српске Школске Жигице.

Молимо све српске свећенике, учитеље и учитељице а и све пријатеље српске школе и народне просвете, да притекну у помоћ сиромашним будимским школама, настојавајући, да се још и у оним многим местима нашима, где нико не продаје Српске Школске Жигице, *у трговинама и ове жигице продају и да наша публика троши искључиво* **Српске Школске Жигице.**

Овим одзивом нико не наноси себи штете, а школе долазе до лепе користи

У **Сентандрији** 27. августа (9. септембра) 1913.

Управа Будимске Епархије.

Уметност.

ПОЗИВ
НА УПИС НА ДВЕ БОЦАРИЋЕВЕ СЛИКЕ:

„ПРОПАСТ НА КОСОВУ“ и „ОСВЕТА КОСОВА“.

На ове две лепе и значајне слике отворен је упис, који траје само месец дана и биће репродуковане само у толико примерака, колико се буде јавило уписника. Слике ће бити у бојама оригинала на платну величине 90×60 цмт. и стају обадве у позлаћеном оквиру само 50 круна.

ЗНАЧЕЊЕ СЛИКЕ:

»ПРОПАСТ НА КОСОВУ«.

Зашло је сунце Србиново и мрак притискује све више у рушевинама српско царство, мртва оклопника и скрхано оружје јуначко. Вила довела гуслара и показује му страшну пустош, а гуслар у тренутном наступу очајања покидао струне на гуслама и од бола изгубио вид. Но српска вила даје му бесмрће — неизмерно јаку душу, те српски гуслар иде 523 године по тим рушевинама негдашње величине и из сваког камена зажижући га, звуком гусала и боговском српском речи изазивље нови живот и српску слободу.

ЗНАЧЕЊЕ СЛИКЕ:

»ОСВЕТА КОСОВА«.

Излази сунце!.. и распрштава облачине и тешку маглу. Ено сунца!.. ено и Краљевића Марка на Шарину, где са Прилипа града гледа доле свете осветнике косовске! Ено косовског божура, који ниче и цвета из српске крви проливене, а они који су га нечистом ногом газили и хтели уништити, мртви леже! Српска вила, гусларева водиља, скинула је с очију гусларевих оловни вео и српски гуслар опет види српско сунце и Краљевића Марка!... Заставе се високо вију, трубачи оглашавају победу — сунце излази и распрштава облачине и тешку маглу!..

*

Коме је потребно препоручивати овакве слике? Ко не зна да је слика жив, бесани и неуморан учитељ сваком покољењу. Језик слике разумије одрасло и дете, учен и неук, просвећен и дивљак само ако није слеп — ако му очи нису од метала а срце од камена!

У ове дане опште-народног поноса не може родитељ набавити и оставити своме породу племенитије и трајније успомене, тако исто старатељи будућности повереној им младежи.

А како ли ће наша друштва и заводи не пожељети да своје домове украсе сликама пропасти и освете Косова!

Српско народно позориште.

Недељни ред позоришних представа.

Уторак, 15. (28.) октобра, први пут: „Бајка о вуку“. Позоришна игра у 4 чина, од Молнара, превео Милан А. Јовановић.

Среда, 16. (29.) октобра: „Разведена жена“. Оперета у 3 чина, од Л. Фала, превео Жарко Савић.

Четвртак, 17. (30.) октобра, први пут: „Звони трећи пут.“ Шаљива игра у 3 чина, од Вацлава Штеха, с немачког превео др. Илија Бајић.

потајна мржња, неискусна младићка памет: ово троје разорава све државе).

Да пређемо на Сенеку, који је у првом веку после Христа живео у Риму и био један од најплоднијих и најдуховитијих писаца римских. Његове ћемо три сентенције напоменути и то сваку са по неколико речи увода.

Колико би било више задовољства и среће у многој кући, кад би се слушао савет, исказан овом његовом сентенцијом. Emas non quod opus est, sed quod necesse est (Купуј не што је потребно, већ што је преко потребно).

Од смрти кнеза Михаила па до данас било је око 400 министара у Србији. На велику већину ових министара може се применити ова његова сентенција: Non est magnus pumilio, licet in monte constiterit (Није велики кепец, па ма на брег стао).

Данашњи морални дефицит нашег народа ужасно је велики. Историја наша не зна да је икада у нас било више бесавесника, него што их данас има. И што је још најодвратније, то је ово. Ако је когод учинио какво велико безакоње или ма како велики грех, нити се каје, нити стиди због тога, већ шта више охоло ходи испред вас (magnificus per ora vestra incedit). Ову готово општу бестидност објаснио је Сенека са цигле ове четири речи: Multitudo peccantium tollit pudorem (множина грешника уништава стид).

Године 1874. бирао је карловачки сабор патријарха: најозбиљнији кандидат био је владика Никанор Грујић, један од поноса народа нашег и за ког је Димитрије Руварац год. 1887. на парастосу у земунској цркви с основом рекао: двеста година може још проћи а српска мајка тешко да ће родити такога ђетића, какав је био владика Грујић; но он је пропао према једном кандидату, који је био homo simplicissimus. Никад се чланови ондашњег нар. сабора не би огрешили о своју цркву и онако дичног сина српског, као што је био владика Грујић, да су се обазрели на онај лепи наук, што се казује овом сентенцијом Вароновом (Varro); Quando mortalium nulli virtus perfecta contigit, ea qua maior pars vitae atque ingenii stetit, iudicandum de homine est (Како ни једном смртноме није потпуна врлина допала, то по овој, уз коју је стајао већи део живота му и дара, треба судити о човеку).

(Наставиће се.)

Петак, 18. (31.) октобра: »Кир Јања“. Шаљива игра у 3 чина, од Ј. Ст. Поповића. (Представа за ученике новосадске и карловачке гимназије и за ученице виших девојачких школа у 3 сата после подне, сниженим ценама.)

Субота 19. октобра (1. новембра): „Слепи миш“. Оперета у 3 чина од Ј. Штрауса.

Трговина и промет.

Новосадска пијаца.

15. октобра 1913.

Пшеница	К	10·— —10·20
Пшеница средња	„	9·50—·10—
Зоб нова	„	5·50—6·20
Јечам нови	„	6·50—7·20
Кукуруз стари	„	6·20—30·—50
Кукуруз у клипу	„	3·10—30·—
Пасуљ бели	„	4·50·80·—5
Пасуљ жути	„	9·50
Пасуљ кулаш	„	10·— ·—
Горушица	„	9·50— ·—

Све од 50 кила.

Управник: Др. Мих. Полит-Десанчић.
Одговорни уредник: Јанко Перић.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

Изишла је из штампе моја

МЕТОДИКА
за православну науку вере

на основним и средњим школама, одобрена и награђена од св. арх. Синода Карловачке Митрополије.

Књига има 17½ табака велике осмине, а цена јој је К 4, с поштарином К 4·50.

Она господа, која су се унапред претплатила на књигу, не требају обнављати наруџбе, јер ће добити књигу ових дана.

У Осеку, 26. октобра 1913.

Протопрезвитер
Александар Живановић,
кр. професор.

2-2 426

ОГЛАСИ.

МЕШОВИТА ТРГОВИНА
насл. АНТАЛА ШИСИФА
ЂУЛЕ БЕРГЕРА
У СТАПАРУ

потребује одма два млађа помоћника, који сервирају најмање годину дана.
428 1-3

Једина српска трговина
сегединских производа.

Препоручујем своје велико стовариште сегединских производа као:
ПАПРИКА, ТАРАНА, САЛАМА, МАКА, МЕТЛЕ, ЧЕТКЕ, АСУРЕ
и т. д. по врло умереној цени.
Ценовник шаљем бесплатно.

С поштовањем
ТОДОР ТРИШИЋ,
1—10 427 *Сегедин, iskola u. 3.*

Из петроварадинске кр. конц.
— ТРГОВАЧКЕ ШКОЛЕ. —

Ко хоће да се изобрази у двоструком књиговодству и потребном контоарском знању практичном појединачном наставом за кратко време уз умерен хонорар, тај нека се писмено путем приложене поштанске марке обавести код 424 2—3

проф. Ј. МОГАНА
у Новом Саду, Футошка ул. 104.

КОРЗО БИОСКОП

У понедељак и уторак 27. и 28. октобра п. р. кл.

ПРОГРАМ:

1. Увод.
2. Александрија, природно (у боји).
3. Стриц и синовац, комично.
4. Жигосан. Руска драма у 2 дела.
5. Јован у пијанству.
6. **Тајанствени лопов,** детектив. драма у 2 дела.

413 8—300

ПРОМЕСЕ *)

ОД

Бечко-комуналне срећке
од године 1874.

Главни згодитак		К	300.000·—
1	„ по	„	20.000·—
1	„ „	„	10.000·—
5	згодитака „	„	2.000·—
12	„ „	„	500·—
2180	„ „	„	340·—

Жребање 3. новембра 1913. г.

Цена К 20·—

издаје

МЕЊАЧНИЦА
Централног Кредитног Завода деоничарско друштво у Новом Саду.

*) Поштом шаљемо поруџбине само у том случају, ако нам се новац унапред пошаље заједно са 35 п. за рекомандацију.

ВОСКАРСКА РАДЊА
ГАВРЕ МАЛЕНЧИЋА
У НОВОМ САДУ
Ћурчијска улица број 11.

Част ми је препоручити поштованој г. г. трговцима, слав. црквеним општинама и приватним муштеријама своје богато стовариште, добро горућих **воштаних свећа** од најбољег материјала, које сам у својој радионици произвађам. — Роба врло добра и израда чиста. — Цена врло умерена
405 5—10

ИМАМ НА ПРОДАЈУ I-а ПРАЈСКОГ УГЉА ЗА ГОРИВО, I-а БУКОВИХ И СЕЧЕНИХ ДРВА. ПО НАЈЈЕФТИНИЈОЈ ЦЕНИ ПОСТАВЉАМ У КУЋУ.

Коста Драгинчић
НОВИ САД 395 (6—15)
Текељи Имре и Успенске ул. ћошак.

НЕДЕЉНИ УЛОЗИ НА ШТЕДЊУ

МОГУ СЕ УПИСАТИ СВАКИ ДАН НА БЛАГАЈНИЦИ НАШЕ МЕЊАЧНИЦЕ.

Плаћа се Круна 1·— на сваку честицу недељно
а укамаћују се
са 4% ако траје уплата 1 годину
„ 4½% „ „ „ 2 „
„ 5% „ „ „ 3 „

За време трајања уплата могу улагачи подизати ⅔ од уплаћене своте као предујам.

ЦЕНТРАЛНИ КРЕДИТНИ ЗАВОД ДЕОНИЧАРСКО ДРУШТВО У НОВОМ САДУ.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС. Изишла је из штампе у нашем издању веома актуелна расправа под натписом:

СЕОБА У СРБИЈУ

коју је написао добар познавалац наших исељеничких прилика. Расправа је подељена у четири дела и то: I. Интерес нације. II. Узроци. III. Последице. IV. Организација. — Да би ова расправа што дубље ушла у народ прештампали смо је из „Браника“, а чист приход смо наменули овдашњој српској вишој девојачкој школи. — Цена 30 потура. — Препродавци добијају 25 процената рабата. — Поруке се шиљу на

Штампарију д. д. Браника, Нови Сад (Ujvidék).

Хотел „Бела Лађа“, Нови Сад

модерно са електричним осветљењем и осталим удобностима удешен, најподесније место за састанке странаца, са изврсном кујном и најбољим пићем.

ТОЧИ ПРАСТАРО [URQUELL] ПИЛЗАНСКО ПИВО.

Продаја изврсног карловачког вина на велико. 202 46-150

ШТАМПАРИЈА
ДЕОН. ДРУШТВА БРАНИКА У Н. САДУ

ДУНАВСКА УЛИЦА БР. 36.

знатно је проширена и снабдевен са новим брзотисцима које крећу електрични мотори, великим избором слова, орнаментима и шарама — препоручује се п. н. публици у месту и околини за израду сваковрсних штампарских послова и то: дипломе, позива за забаве, брифпапира, коверата, тисканица за црквене и полит. опћине и адвокатске канцеларије и т. ц. Препоручује се новчаним заводима за израду свију пословних књига. Израда савремено техничка. — Умерене цене. — Послуга брза и тачна.

ШАМУ КРАУС, Н. САД
ДРАГУЉАР, САЉИЈА И ОПТИЧАР — КОШУТ ЛАЈОШЕВА УЛИЦА БР. 23.
КОД ВЕЛИКОГ САХАТА И ДВА ВЕЛИКА ЦВИКЕРА.

Стовариште златне и сребрне робе, џепних и зидних сатова. — Велико стовариште аргентор-сребра и робе од кина-сребра, есцајга и луксусних предмета. — Богато сортиран избор свију врста оптичких стакала за наочари, цвикере и др. и др.

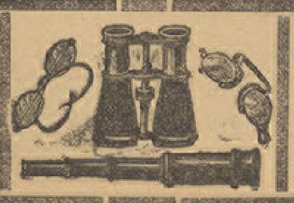

„Права кристал-стакла, за кратко- и слабовиде из чувене Ратеновске [Немачка] оптичке фабрике“, ненадмашно у квалитету и солидности — увек има свака нумера и модел. — Све се репаратуре изводе тачно и стручно. 385 8—

Власник и издавалац: Деоничарско друштво Браник

Електрична штампарија д. д. Браника у Н. Саду.